
Бондаренко О. О.

Наукова бібліотека, Український державний університет науки і технологій
(м. Дніпро, Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ОКРЕМИХ ПІДРОЗДІЛІВ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ УДУНТ ПІД ВПЛИВОМ ПОДІЙ, ЩО ВІДБУВАЮТЬСЯ В СУСПІЛЬСТВІ

Розглянуто деякі цифрові технології, які змінюють сутність і місію бібліотеки в суспільстві та трансформування Наукової бібліотеки Українського державного університету науки і технологій в інтелектуальний і технологічний центр вільного доступу до інформаційних ресурсів.

Ключові слова: відкриті освітні ресурси; дистанційна робота; наукова бібліотека; університет; плагіат

Bondarenko O. O.

Scientific Library, Ukrainian State University of Science and Technologies (Dnipro, Ukraine)

TRANSFORMATION OF INDIVIDUAL DEPARTMENTS OF THE SCIENTIFIC LIBRARY OF THE USUST UNDER THE INFLUENCE OF EVENTS TAKING PLACE IN SOCIETY

Some digital technologies that change the essence and mission of the library in society and the transformation of the Scientific Library of the Ukrainian State University of Science and Technology into an intellectual and technological center of free access to information resources are considered.

Keywords: open educational resources; distance work; scientific library; university; plagiarism

Бібліотека покликана виконувати в суспільстві свої соціальні функції. Еволюція бібліотечної діяльності тісно пов'язана з розвитком суспільства. Цей процес великою мірою залежить від державної політики в цьому напрямі. Бібліотека повинна дуже швидко реагувати на всі події, які відбуваються у суспільстві, щоб своєчасно доносити їх до читачів.

Воєнні дії на території України, а раніше пандемія, внесли свої корективи у роботу наукової бібліотеки Українського державного університету науки і технологій. За останні місяці студенти та деякі співробітники вимушені були залишити місця навчання, робочі місця та місця проживання, деякі виїхали за кордон.

Щоб не переривати участі у навчальному та науково-дослідному процесі університету, наукова бібліотека УДУНТ перейшла на здійснення послуг і консультацій у

дистанційному режимі і продовжувати підтримку доступу до низки бібліотечних ресурсів, сервісів та послуг.

Відображаючи сучасні події в країні та університеті, за останні декілька місяців змінився і головний сайт НБ, наповнився новими розділами та підрозділами, такими як: «Відкриті освітні ресурси» (<https://library.diit.edu.ua/uk/page/OER>), «Доброчесність» (<https://library.diit.edu.ua/uk/page/integrity>). За допомогою навчальної серії відео уроків з питань відкритої освіти та відкритих освітніх ресурсів, які розміщені на головній сторінці сайту НБ, користувачі отримують актуальну інформацію для здійснення навчальної або наукової діяльності.

Питанням відкритої освіти, в основі якої є впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних технологій в освітню сферу, зараз, під час воєнного стану, в університеті приділяється значна увага. Наукова бібліотека була ініціатором та проводить велику роботу по сприянню розповсюдження і просування серед університетської спільноти Відкритих освітніх ресурсів.

Відкриті освітні ресурси (Open Educational Resources – OER) – загальна назва для усіх освітніх засобів, до яких є повністю відкритий доступ завдяки безкоштовній ліцензії або переведення їх у суспільне надбання та створення доступу до таких ресурсів за допомогою інформаційних та комунікаційних технологій (<https://uk.wikipedia.org/>).

Бібліотекари – найпалкіші прихильники відкритої освіти, тому що отримання інформації – це найважливіший, базовий принцип їх професії.

На протязі останніх років європейська спільнота бібліотекарів відкритої освіти (ENOEL) об'єднала свої зусилля та створила пошуковий сервіс OERSI – Open Educational Resources Search Index (<https://oersi.org/resources/>). Він підтримується Бібліотекою технічної інформації (ГанOVER, Німеччина) та розміщує відкриті освітні ресурси серед закладів вищої освіти.

За допомогою співробітників Наукової бібліотеки УДУНТ на цій платформі вперше в Україні були розміщені підручники науковців університету, які створені з використанням безкоштовної ліцензії Creative Commons «Attribution-NonCommercial-ShareAlike» («Із Зазначенням Авторства – Некомерційна – Поширення На Тих Самих Умовах») 4.0 Міжнародна. На платформі міжнародного пошукового індексу відкритих освітніх ресурсів OERSI, розміщено вже чотири відкритих підручника співробітників УДУНТ.

Придбала суттєвих змін і головна сторінка університетського репозитарію (електронного архіву eaDNURT). До фонду «Загальноуніверситетські колекції» увійшов

новий підфонд «Відкриті освітні ресурси» та нове зібрання цього фонду: «Відкриті підручники, відкриті навчальні посібники» (<http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/33>). Для розміщення відкритих підручників у репозитарії, необхідно мати е-файл наукового документу та метадані до нього з необхідною інформацією (ПІБ автора, його ORCID, анотацію на 2-х мовах, ключові слова двома мовами тощо). Після отримання необхідної інформації, бібліотекари-депозитори розміщують відкриті підручники і навчальні посібники співробітників УДУНТ у репозитарії eaDNURT (<http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/15313>).

Продовжуючи напрямок з питань підвищення якості освітньої діяльності і рівня академічної культури, керівництво університету вирішило додати до перевірки на виявлення плагіату крім магістерських випускних робіт, ще й бакалаврські дипломні випускні роботи. Як і раніше, технічною перевіркою на плагіат бакалаврських робіт, в бібліотеці займався сектор запобігання та виявлення плагіату (СЗВП) з використанням програми Unicheck. Схема роботи така ж сама як і для перевірки магістерських робіт з корегуванням на дистанційну роботу бібліотеки у зв'язку із воєнним станом. Вся робота проводилась дистанційно, якщо виникали питання та непорозуміння, вирішувались своєчасно за допомогою листувань е-поштою. Відповідальні особи з кафедр надсилали дипломні роботи бакалаврів е-поштою відповідальній особі з бібліотеки для перевірки на плагіат в програмі Unicheck. Фахівець СЗВП завантажував і перевіряв дипломну роботу у програмі, згенерований звіт від Unicheck надсилався відповідальній особі від кафедри або безпосередньо випускникові. Далі, після захисту, випускні кваліфікаційні роботи розміщувались в університетському репозитарії, у відкритий мережевий доступ. На головній сторінці репозитарію університету була створена нова колекція «Бакалаврські роботи» у розділі «Випускні кваліфікаційні роботи» (<http://eadnurt.diit.edu.ua/jspui/handle/123456789/15438>).

Для аналізу звітів перевірок на плагіат за навчальний рік 2021-2022, як приклад, розглянуто роботи магістрів і бакалаврів кафедри «Економіка та менеджмент». Проаналізував, можемо спостерігати, що процент самостійності магістерських робіт складає 69%, бакалаврських робіт – 83%. Процент самостійності бакалаврських робіт виріс на 14 відсотків. Такий підйом міг статися лише завдяки навчально-інформаційним заходам бібліотекарів спільно з викладачами, розповсюдженню ними серед університетської спільноти норм та принципів академічної доброчесності.

Розглянувши деякі цифрові технології, які змінюють сутність і місію бібліотеки в суспільстві, сучасна університетська бібліотека трансформується в інтелектуальний і

технологічний центр вільного доступу до інформаційних ресурсів, організовує процес соціальної комунікації як у реальному, так і віртуальному просторі, насамперед у мережевому інформаційному середовищі.